

Hol van valójában Isten?

Mi, akik a világi valóságban élünk, csak a való világban kereshetjük Istent. Annak történéseit értelmezve, rejtett titkait kibontva juthatunk olyan felismerésekhez, amelyek esetleg jelzik nekünk, hogy létezik egy mindenütt jelenlévő, de láthatatlanságba rejtett, ismeretlen erő. Nehéz dolgunk van, mert ma a legtöbb ember gondolkodását világi szemlélet hatja át, és vagy köznapi közömbösséget nyer tőle minden transzcendenssel szemben, vagy azt a meggyőződést, hogy a tudomány végül valamennyi kérdésünkre pontos racionális választ tud majd adni. Kissé zavaró ugyan, hogy az eszmetörténet tanúsága szerint számtalan, eredetileg bizonyítottnak tartott állítás újabb kutatások hatására megdőlt, másrészt minden megválaszolt kérdés több új megválaszolatlan szokott felvetni, ami ellentmond a világ teljes megismerhetősége reményének. Ez a két tény önmagában véve is a profán hit némely vonását kölcsönzi a tudományos nézeteknek.

A kérdésben természetesen nem egyedül az ész illetékes dönteni. Szava lehet ebben mind a külső, mind a belső valóságunkban tájékozódó érzelmi világunknak is, melynek központjaként a szívet szokták megnevezni. De az ember „szívéből” eredő spontán viszonyulások a tudatzavar jelenségéhez sorolható szörnyű produktumokat is eredményezhetnek. A keresztény tanítás szerint csak a Szeretet Ura segítségével létrejött belső rendben vagyunk képesek önmagunkban rátalálni arra, akit szeretettel keresünk.

A címben fölített kérdésre a választ keresve, érdemesnek tűnik röviden megvitatni a tudományt Földünk legfontosabb történéseiről, majd megkísérelünk érvényes tanút találni a kibontakozó következtetéshez.

A világegyetem keletkezése

Valamikor minden nép vallásos volt, és hitük szerint a világ őszállapotából – az ősóceánból, a káoszról, az őselemekből vagy a semmiből – isteneik alkották meg hajdan a ma létező világot, és népesítették be azt élőlényekkel. A keresztények a Biblia alapján azt vallják, hogy Isten – akaratának és szavának hatalmával – a semmiből teremtette a világmindenséget. A tudomány gyakran ezzel a felfogással összeegyeztethető eredményre jutott, de az nem egyszer, kizárólag racionális bizonyítékokkal közelítve meg a kérdést, ateista szellemű sugallatot hordoz.

A XX. század előtt a világegyetemet statikusnak tekintették, olyannak, amely lényegében keletkezése óta változatlan. Az 1900-as években azonban megfogalmazták az ősrobbanás (a „big bang”) elméletét, majd azt teoretikus és gyakorlati bizonyítékokkal támasztották alá. E szerint mintegy 13,5 milliárd évvel ezelőtt az anyag egyetlen, talán az elektronnál is kisebb térfogatban tömörült, mely rendkívül magas hőmérséklete és hatalmas gravitációs ereje következtében szerkezettel sem bírt. A bekövetkező robbanásszerű kiterjedése közben az anyag gyorsan hűlt, létrejöttek az elemi részecskék, majd belőlük az atomok és a molekulák, valamint kialakult a galaxisok ma ismert szerkezete. Így a Tejút is, a Naprendszerrel és a hozzá tartozó Földünkkel, mely utóbbi az élet és az értelemmel bíró ember bölcsője.

Ezt az elméletet leginkább az látszik igazolni, hogy a világegyetem ma is tágul. Minél távolabb van egy galaxis, annál nagyobb sebességgel távolodik tőlünk.

Nem zárható ki, hogy Isten valóban így alkotta meg a mindenséget. Ezért ez az elképzelés nem ellentétes a teremtés bibliai nézeteit magukénak valló vallások tanaival.

Hamarosan azonban egy olyan felfogás is megjelent, amely szerint a világegyetem története az anyag kiterjedésének, majd újbóli összehúzódásának ismétlődő sorozata. A tágulás tart egy ideig, majd az égi objektumok anyagának kölcsönös tömegvonzása következtében fokozatosan lelassul, végül a folyamat megfordul, és a matéria ismét egy pontba gyűl, hogy újabb évmilliárdok után megismétlődjön a robbanás. A nem hívők szerint mindez nem igényli Isten létét és beavatkozását. Szerintük az „örök anyag” törvényei öröktől beléje vannak írva. Szinte azt mondhatjuk, hogy tudja, mit kell tennie. Az Okos Anyag az újabb robbanás után az eltörölt mindenség helyett egy újat hoz létre, valahol új életet és egy friss intelligens lényt is, amelynek értelmével ismét „tudatosan megpillantja önmagát!”.

A világegyetemnek ezt a kezdethez való ismétlődő körkörös visszatérését cáfolja az a tény, hogy a kozmosz tágulása nem lassul, hanem ellenkezőleg, gyorsulóban van ma is. Ez azt bizonyítja, hogy a világ létrejötté teremtés volt, vagyis egyszeri esemény.

Egy neves angol fizikus és kozmológus, az oxfordi egyetem nemrég nyugalmazott tanára, Stephen Hawking, aki súlyos izomsorvadásos betegsége miatt tolokocsin töltötte élete nagy részét, és már kommunikálni is csak a csúcstechnika alkalmazásával képes, mintegy húsz éve megfogalmazott célja szerint szellemi erőfeszítéseivel meg akarta Isten gondolkodását érteni.

Hawking, Leonard Mlodinov fizikus és tudomány népszerűsítő közreműködésével írt, újabban kiadott könyvének (*The Grand Design – New answers to the ultimate questions of life*, Bantam Press, London, 2010) címe (magyarul: *A nagy elgondolás – Új válaszok az élet végső kérdéseire*) azt sugallja, hogy a szerző immár túl is haladt az előbbi bekezdésben említett törekvésén.

A kötet mindenekelőtt a világegyetemre vonatkozó tudásunk fejlődésének ismeretterjesztő összefoglalása. Kezdetben a képzeletünkben született isteneket, illetve Istent hívtuk segítségül a valóságról való tudásunk hiányosságainak pótlására. Megismerjük, hogyan jött fokozatosan létre a tudomány, amely a matematika eszközeivel értelmezi a világot, és a róla szóló tudásunkat modellezni is képes.

Sokan keresték már a világegyetem egészét magyarázó, mindent összefoglaló matematikai képletet, de eddig – apró egyeztetéseket nem számítva – sikertelenül. A gravitáció az égitestek mozgásában játszik jelentős szerepet, de nincs szerepe a kvantumfizikában, vagyis az anyag részecskéinek viselkedésében, és fordítva. Kissé olyan ez, mint a saját szabályait követő két külön világ: az első törvényei meghatározott eredményekre vezetnek, a másodiknál viszont a valószínűség elmélete alapján kapunk eredményt, mintha lenne egy erő, amely kiválasztja, mi legyen az, ami éppen bekövetkezik. Nem kizárt, hogy Isten itt anélkül avatkozik be a világ alakulásába, hogy meg kellene szüntetnie valamely természeti törvény hatályát. Hiszen itt a magából a törvényből következik a létrejövő eredmény többféle lehetősége.

Stephen Hawkins a mások által megalkotott M-elméletet nevezte meg a világ minden jelenségét magyarázó teóriának. Ez az elmélet öt, különböző területeken érvényes „húrelmélet” egyesítéséből jött létre. A húrok az atom pontszerű részecskéit felépítő egy- vagy kétdimenziós alkotórészek. Az M-elméletben a húrok tizenegy dimenzióban helyezkednek el, melyek némelyike rendkívül apró és felpöndörödött. A húrok vibrálnak, és a vibrálás módja határozza meg, hogy anyagot vagy energiát képviselnek-e. Matematikailag

valamennyi jelenséget magába fogadó elvont konstrukció ez, de semmilyen gyakorlati megfigyelés sem ezt, sem pedig a részét képező húrelméleteket nem igazolja.

Hawking állítása szerint ez lenne a régen keresett, az univerzum minden jelenségére összehangolt magyarázatot adó értelmezés, amely ugyanakkor az anyag, vagyis a világegyetem semmiből való létrejöttének lehetőségét is bizonyítja. Ehhez szerinte nincs szükség Isten teremtő beavatkozására. Isten nincs is, az anyag mintegy „nemzi” önmagát. Az őanyag pontszerűen jelent meg, hatalmas, önmagába görbült rendkívül erős gravitációs tér és végtelenül nagy hőmérséklet jellemezte, akár a kozmoszban ma ismert, minden környező anyagot elnyelő, még a fényt is vonzásának csapdájába ejtő fekete lyukakat. A robbanása révén szétszórt anyagból keletkezett a táguló univerzum.

Az M-elmélet értelmében az őanyagból hólyagszerű képződmények jönnek létre, amelyek mindegyike egy-egy külön táguló űr. Ezek mindegyikében sajátos belső törvényszerűségek uralkodnak, ezért egymástól igen különböző feltételekkel bírnak. Emiatt csak néhányukban lehetséges az élet megjelenése.

A könyvet számtalan olvasója elismeréssel fogadta, de a tudóstársak egy részétől alapos bírálatot kapott. Sir Roger Penrose például, a magát vallástalannak valló matematikus és fizikus, aki Hawkinggal évekig együtt tanulmányozta a „fekete lyukakat”, egy rádióbeszélgetésben így nyilatkozott: „Az M-elmélet eszmék, remények és törekvések gyűjteménye. A könyv kissé félrevezető. Egy elméletről azt sugallja az olvasónak, hogy azzal mindent meg lehet magyarázni, pedig erről szó sincs. Ez még csak nem is elmélet.” A világegyetem még sohasem keltette azt a benyomást magáról, hogy „a semmiből képes magát megteremtteni.” Majd hozzátette: „Az ilyen elméletek egyáltalán nem ellenőrizhetők. Bajosan nevezhetők tudománynak.” (»www.indcatholicnews.com/news.php?viewStory=16815«, készült 2010-ben)

Manuel Carreira asztrofizikus a madridi Comillas Egyetemen. 2010 novemberében egy konferencián elmondta, hogy Stephen Hawking ateista fizikus teóriája, miszerint világegyetem a semmiből hozta létre önmagát, nem tudományos. Elmélete ellentmond a fizika törvényeinek, és nem bizonyítja az állításait. „A természettudomány csak arról tud nyilatkozni, hogy az anyag hogy működik – szögezte le a jezsuita tudós. – Arra azonban nem ad választ, hogy az anyag miért létezik. A világegyetem létezésének és az élet értelmének a kérdése kívül áll a természettudomány határain.”

(«www.magyarurir.hu/hirek/tudomanytalan-hawking-elmelete-vilagegyetem-keletkezeserol»)

Stephen Hawkins 2011-ben, a minden bizonnyal több helyről érkező bírálatokra reagálni kívánó videófilmet készítettett *Kíváncsiság. Van-e teremtő?* címmel («www.youtube.com/watch?v=voNYyJGpRzc&feature=related»), amelyben többek között ezt mondja: „... amikor megkérdezik tőlem, hogy vajon Isten teremtette-e a világot, azt szoktam válaszolni, hogy a kérdésnek nincs értelme. Az őrobbanás előtt nem létezett az idő, tehát Istennek nem lehetett ideje megalkotni a világot.”

Vagyis amíg a fekete ősluk az anyag törvényszerűségei alapján meg nem nyílik, addig Hawking szerint Isten is tétlenségre van kárhozthatva, és csak az őrobbanás nyitja majd meg számára is az időt. Ezek szerint Isten köszönetet mondhat az anyagnak, hogy az ekkor Őt is felmentette tehetetlen mozdulatlanságából.

Steven Hawking még a könyve elején eltöpreng azon, hogy vajon az evolúció melyik szintjén jelent meg a szabad akarat, és állati példákat idéz hozzá. „Nehéz elképzelni – írja –, hogyan működhet a szabad akarat, ha viselkedésünket fizikai törvények határozzák meg. Úgy tűnik, hogy nem vagyunk biológiai gépeknél többek, és a szabad akarat nem más, mint illúzió.” (i. m. 45. o.)

Kijelentése azt bizonyítja, hogy nem érti, mi a szabad akarat. Arisztotelész még tudta, hogy az ember a forrása, létrehozója tetteinek, hogy saját maga határozza el, erkölcsös vagy erkölcstelen életet fog-e élni. Hogy akaratunk ezért szabad.

Nem minden keresztény vallás ért ezzel egyet, de valójában az erkölcsi választás lehetőségével Isten a lelkünk szabadságát adta meg. Döntéseinkkel természetesen a következményeket is vállalnunk kell. Emberi mivoltunk nehéz felelőssége ez, de így szebbé és értékesebbé tudjuk tenni az életet.

Az élet megjelenése

Számtalan feltétel megléte volt szükséges ahhoz, hogy élet létezhesen a Földön. Ezek egy része kozmikus természetű. Az első élőlények létrejöttéhez bizonyos elemekre van szükség. Ezek között a szén és az oxigén a legfontosabb. Vannak ugyan olyan elméletek, hogy az élet szilíciumalapú is lehetne, mert annak a vegyi sajátosságai hasonlítanak a szénéhez. De ha arra gondolunk, hogy a szén-dioxid gáznemű lévén, mozgékony, így könnyen hozzáférhető az élőlények anyagcseréje számára, a szilícium oxidja viszont a kvarc, amely inkább kőzetgyűjteménybe való, mindjárt más feltételezésre jutunk.

A csillagok főleg hidrogénből állnak, akár a mi Napunk is. A hidrogénatomok kettesével héliummá egyesülnek (ahogy az a felrobbanó hidrogénbombában is történik), és a felszabaduló energia sugarai éltetik a Földön élőket. A többi elem olyan csillagokból származik, amelyben a hidrogén elfogyott, a hőtermelés leállt, és a lehűlés következtében az égitestek összezsugorodtak. Az erős gravitációs zsugorodás következtében akár százmillió fokra is felhevülnek, és ekkor keletkeznek bennük újabb elemek. A csillag végül felrobban, szupernóva lesz belőle, és darabjai szétszóródva, más csillagok bolygóivá válhatnak. Minden bizonnyal ilyen eredetű a mi Földünk is.

Fred Hoyle csillagász az előbbieken vázolt folyamatokkal kapcsolatban ezt mondta: „Nem hiszem, hogy van olyan tudós, aki a bizonyítékokat megvizsgálva, ne azt a következtetést vonná le, hogy a magfizika törvényeinek megtervezése, a csillagokban általuk létrehozott következményekre való tekintettel, megfontoltan történt.” (I. m. 202. o.)

Az anyag számítógépes modellezéssel történt vizsgálatának eredményei szerint a természet törvényeiben rejlő fizikai állandók megváltozása következtében az egész világegyetem működése minőségileg megváltozna, és az élet léte lehetetlenné válna.

Az élet megjelenésének feltétele a Naptól való megfelelő távolság és a bolygó pályájának körhöz közeli (tehát minél kevésbé elliptikus) alakja is.

Az ateisták szerint a feltételek pontosan illeszkedő rendszerét sokan Isten létének bizonyítására használják. Ezzel szemben ők úgy hiszik, hogy mindez csak az (önmagát megteremtő) anyag törvényeinek véletlen összefonódásai. Stephen Hawkins ezt *látszólagos csodának* nevezi.

A szakemberek szerint az első élőlények a Földön sejtmag nélküliek voltak (az ún. prokarióták), melyekhez az ősbaktériumok és a baktériumok tartoznak. Maradványaikat három és félmilliárd éves kőületekből is kimutatták, és ma is tömegesen élnek bolygónkon. Bár csoportosan is előfordulnak, testük egyetlen sejtből áll. A sejtmag anyaga egy-egy szál formájában ott van a sejtplazmában, de nincs hártáival elkülönítve, mint a sejtmaggal bírónál, az eukariótáknál, melyekhez minden más élőlény – legyen az növény, állat vagy ember – tartozik. Citoplazmájukban néhány zárvány (ezek tápanyagokat vagy anyagcsere-termékeket tartalmazhatnak), valamint számtalan riboszóma található. Az utóbbiakban történik a fehérjeszintézis. Ezeket az élőlényeket kívülről sejtfa borítja, akár a növényi sejteket, alatta sejtthártyát találunk, amely az állati sejtek egyedüli külső védő rétege.

Az élő anyag legfontosabb összetevője a fehérje. Ahhoz, hogy az élet természeti törvények alapján, tehát *spontán módon* megjelenjen, legelőször – alkotórészeikből, az aminosavakból – fehérjék kell keletkezzenek. Tételezzük fel, hogy az aminosavak már ott kavargtak az ősóceán vizének azon részeiben, ahol ehhez az egész létrejövéshez kedvező körülmények voltak. Hubert P. Yockey fizikus és az információelmélet szakembere, a Kaliforniai Egyetem (Berkeley) nyugalmazott professzora szerint egy enzimfehérje túl sok információt tartalmaz ahhoz, hogy véletlenül alapul kialakulásának valós esélye lehessen.

Mások kiszámították, hogy a húszféle létező aminosav közül milyen valószínűséggel kapcsolódik össze valamely kívánt sorrendben kettőszáz aminosav molekula. Ha a teljes valószínűség 1, az ötven százalékos esélyt 0,5 jelöli. Az említett számítás $6,223E-261$ eredményt adott. Ezt közönséges számmal leírva: az első nullát követő vessző után 260 újabb nulla következik és csak utána 6223. Magyarán: egy ilyen összekapcsolódás valószínűsége gyakorlatilag nulla. A Föld életkoránál több milliárdszor hosszabb idő kellene ahhoz, hogy ez valaha véletlen valóság legyen.

A teremtés tudomásulvételének ellenfelei szerint a „kreacionisták”, vagyis a teremtés valóságát vallók előbbi számítása téves. Túl nagyfokú fajlagosságot várnak el a fehérjétől, az aminosavak kissé pontatlan sorrendjével bíró anyagot pedig indokolatlanul tartják hatástalannak, mert egy némileg hibás fehérjemolekula is betöltheti a szerepét a sejtben, és így az akár egy enzim primitív előfutárának is bizonyulhat. (In: National Center for Science Education «<http://ncse.com/cej/5/2/new-proteins-without-gods-help>») Lehet, hogy nyernénk így néhány évmilliót, de ha egy lény életfolyamatai hibás enzimekkel működnek, annak a szervezete feltehetően beteg.

A kérdés fő kulcsa azonban nem egyetlen fehérjemolekula létrejöttének a lehetőségében rejlik, hanem annak megválaszolásában, hogy a sejt mikor és hogyan válik zavartalanul működő önálló egységgé. A sejtben zajló folyamatok irányítója a DNS (dezoxiribonukleinsav), melynek óriásmolekuláiba van „beírva” az élőlények valamennyi tulajdonsága. Szerkezetének alapja a baktériumoknál egy hosszú szál, amelyben öt szénatomot tartalmazó gyűrűszerű cukormolekulák (a dezoxiribóz) és foszfátgyökök váltakozva kapcsolódnak össze. Minden cukormolekulához a szál oldalán egy-egy szerves bázis kötődik. Ezek a bázisok képezik az élő szervezet tulajdonságait „leíró” biológiai „könyvtár” írásjegyeit. Az információ a bázisok sorrendjében rejlik. A DNS bázisai négyfélék lehetnek. Ezek hármásával jelölnek egy-egy aminosavat és azok szekvenciáját előírva, determinálják az egyes fehérjék szerkezetét, amelyek a sejt valamennyi életműködéséért

felelősek. A sejtplazmában végbemenő átalakulásokat enzimek végzik, melyek zöme fehérje. Az életfolyamatok minden mozzanatának megvan a maga sajátos enzimje.

A sejtmagból a fehérjék „tervrajzát” RNS molekulák viszik a citoplazmában levő „műhelyekbe”, a riboszómákba, és ott irányítják azok szintézisét. Az RNS (ribonukleinsav) lényegében olyan felépítésű, mint a DNS, de a benne levő ötszénatomos cukor a ribóz.

E különböző aminosavak a hírvivő RNS nekik megfelelő hármas báziscsoportjához kerülnek, ahol enzimek fehérjévé kapcsolják össze őket. Az aminosavak sorrendjét, ezáltal a fehérje milyenségét a DNS-ből hozott információ határozza tehát meg. A DNS-nek azt a szakaszát, amely egy fehérjére, más szóval az élő anyag valamely sajátosságára vonatkozó információt tartalmazza, génnek nevezzük.

Mindent egybevetve, még a sejtmag nélküli élő sejt információtartalma is, (noha jóval egyszerűbb felépítésű a sejtmaggal rendelkezőknél) túl hatalmas ahhoz, hogy kialakulását „természetes” folyamatok alapján feltételezhetnénk.

A törzsfejlődés

Kétségtelen tény hogy az életet irányító információ-áramlás egyirányú: a központból (a kromoszómákból, a sejtmagból) halad a citoplazma felé, ahol megvalósulnak az oda érkeztetett „parancsok”. Ellenkező irányú információ-áramlás nincs. A hajdani evolucionista elmélet arról, hogy az életmód és a környezeti tényezők visszahatnak az öröklési anyagra, és hatásuk megmarad a következő nemzedékekben, nem felel meg a valóságnak. Ez azt jelenti, hogy az élővilágban észlelhető változékonyság a DNS-nek a sejtmagon belüli tényezők okozta módosulásaira vezethető vissza. A kísérletek azonban, amelyekkel (például valamilyen sugárzással) új tulajdonságok kiprovokálása céljából az örökítő anyagban változásokat igyekeztek létrehozni, rendszerint káros hatásúaknak bizonyultak.

Azért még tartja magát az az elképzelés, mely szerint hasznos genetikai változások is lehetségesek, és ezek felhalmozódása nemcsak új változatok, hanem új fajok, sőt, magasabb rendű szervezetek létrejöttéhez is vezethetnek, és állítólag így alakult az élet csaknem négymilliárd év alatt az egysejtűtől egészen az emberig.

E sima folyamaton azonban hullámokat vetnek a tények. El lehet gyönyörködni, vagy ha úgy tetszik, szörnyedni például a számtalan kutyafajtán, vagy más háziállatok nagyszámú változatán. A vadon élők között is megjelenhetnek az előzőktől eltérő új formák, de ezek megmaradnak azon a fejlődési szinten, amelyiken elődjük is volt. Arról nincs ismeretünk, hogy az élőlények valamely csoportjának tagjai az emberi történelem folyamán úgy változtak volna meg, hogy egy bonyolultabb, szervezetében lényegesen eltérő, filogenetikailag fejlettebb szintű organizmussá lettek volna.

Ennek egyik lényeges oka természetesen a rövid idő, amelyre az emberiség közvetlen emlékezete kiterjed. Fontosabb ennél az a tény, hogy az őslénytan nem ismeri a kialakulásban levő átmeneti formákat. Minden kővület egy szerkezetileg végleges, élőhelyének feltételeihez már alkalmazkodott szervezet maradványa, gyakorlatilag a „fejlődés” valamely oldalága, mintha az élő anyag változásai csak ugrásokkal haladtak volna előre. Ezért azok a köztes alakok, amelyek még nem végleges felépítésűek, eltűnnek az ismeretlenségben.

Végül is az élőlények fejlődése valóban létező folyamat, de ennek ura az a Hatalom, amelyik kigondolta és megalkotta a DNS-nek nevezett információs csodát. Ez a természet

törvényeire alapozva, csak úgy magától, ilyen logikus következetességgel és pontossággal nem négy, de négyszázmilliárd év alatt sem jött volna létre, még ha a földi körülmények ehhez a legkedvezőbbek lettek volna is. Mert az információ ily fokú koncentrációját csupán egy nem anyagi világból való intelligencia tudja megalkotni.

Pasteur megállapítása, hogy „élő csak élőtől származhat” a jövőben is érvényes marad. Az első földi élet az élő Isten alkotása, akinek a keze nyomát az élőlények evolúciónak nevezett változásai is közvetlenül magukon viselik.

Az ember születése

Az ember meglehetősen nagyszámú elődjének és rokonának sajátosságairól, valamint a leszármazási ágakban elfoglalt helyéről a szakemberek véleménye ütközik. Erre nem is igen vesztegetünk több szót, hiszen idővel minden bizonnyal nem egy még bizonytalan összefüggés tisztázódik majd, mint ahogy a neandervölgyi emberről és a mai ember közvetlen elődeiről az örökléstan nemrég bizonyította be, hogy – legalábbis biológiailag – szabadon keveredtek, tehát lényegében egy fajhoz tartozónak tekinthetők. Sok különbség a lelki felépítményükben sem lehetett, hiszen a neandervölgyieknek vallásos fogalmaik is voltak. Például csurungát használtak, mint az ausztráliai bennszülöttek, amely egy rost segítségével forgatott korong, és a levegővel sűrűlő a túlvilági lelkeket megidéző hangot bocsát ki.

Az ember leszármazási fáján az ágak elágazásánál éppúgy hiányzanak az egyes lombrészek lakóit összekötő köztés alakok, mint valamennyi élőlénycsoport esetében. (Lásd például a «<http://humanorigins.si.edu/evidence/human-family-tree>» „linket” a világhálón.) A lényeges dolgaink felmérésekor arra is érdemes figyelni, hogy a tagolt beszéd megjelenésekor az ember már erre alkalmas kifejlett szervekkel rendelkezett. Másként bajosan is tudott volna megszólalni. De még súlyosabban esik a latba, hogy agyának a nyelv használatára már készen lévő szerkezete nélkül képtelen lett volna gondolatokat közölni társaival. Ez nem jöhetett létre apró változások talán több évezredes felhalmozódásával, mert a nyelv egy rendszer, amelyik vagy van, vagy nem létezik. Ezt az is bizonyítja, hogy egyetlen nép nyelve sem mondható primitívnek. Az észlelt különbségek lehetnek hangtaniak, nyelvtaniak, a szókincs összetétele is változó, de mint rendszer minden nyelv egyenértékű. Kétségtelen tehát, hogy a gondolatokat közlő beszéd készsége nem apránként, kis változásokkal jött létre, hanem kialakulásakor a célszerű genetikai (és szervi) módosulások csoportosan, szinte varázsszóra jelentek meg. Kétségtelen, hogy egy nagy tervező „varázsszavára”, aki a kivitelezéshez megfelelő hatalommal bír.

Az állatoknál okosabbak vagyunk, különösen az elvont gondolatok terén haladjuk meg őket, és tudatosan megtervezett bonyolult munkákat végezni vagyunk képesek. A beszéd révén gondolatokat közlünk egymással. De nem ez tesz bennünket emberré, mint ahogy azt a csak racionalitással számolni képes evolucionisták vallják. Ugyanis ennyitől még nem vagyunk többek, mint a magas szintű technikai tudással megszerkesztett robotok.

Attól vagyunk emberek, hogy a helyest a helytelenről önállóan megkülönböztetni képes erkölcsi lények vagyunk, és ennek alapján cselekedeteinkben – akár a körülmények vagy éppen kényszerek ellenében is – szabadon dönthetünk. Hogy lelkünk van, és ennek értékeit földszagú igényeink fölé helyezni vagyunk képesek. Ez persze csak lehetőség, és nincs könnyű dolgunk, hiszen naponta meg kell vele küzdenünk. De Istentől, aki a világot

teremtette, és benne minket is, kérésünkre segítséget kapunk. Akkor is, ha talpra kell segíteni bennünket, amikor elbukunk.

Tanúságtevés

Egészen Isten volt, de egészen emberré is levén, Jézus Krisztus igen közel áll hozzánk, tanítónk és példaképünk marad, aki egész lényével tanúságot tesz arról, hogy a vágyott tisztaság reményében az ép lelkű embereknek mire kell törekedniük.

Legalább nagy vonalakban mindenki ismeri Jézus életét. A hívei természetesen másként, mint az ellenségei. A legkevésbé valószínűleg a közönyösek. Az igazságot keresve az ellentétes nézeteket érdemes számba venni.

A „tudományosan” elemzők kiszűrrik életéből a csodás mozzanatokot. A meghagyott történetek és beszédek alapján általában elismeréssel adóznak emberi nagyságának. Ezt a nagyságot kissé csorbítja, hogy csodákra vonatkozó – e vélemény szerint hamis – állításokat is szótt szavaiba, bár talán inkább úgy tartják, hogy ezeket az Evangélium megszövegezői ötlötték ki.

Nem meglepő, hogy az Istent tagadók szerint csodák nincsenek, de furcsa, hogy Descartes, aki hívő ember volt, lehetetlennek tartotta, hogy Isten a maga által felállított természeti törvényeket fel tudná felfüggeszteni. Pedig Isten lényegéhez hozzátartozik mindenható volta, amit a világról hozott saját törvényei sem korlátozhatnak.

Keresztelő János a börtönben hallott Jézus tetteiről, és elküldte tanítványait, hogy kérdezzék meg, ő-e az, akire várnak? Jézus válasza: „Menjetek, s adjátok tudtul Jánosnak, amit hallotok és láttok: Vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak feltámadnak, a szegényeknek pedig hirdetik az evangéliumot.” (Máté 11,4-5. Az újszövetségi hivatkozások és idézetek itt mind az Evangélium Máté szerinti szövegéből valók.) Csodatételeinek tömör felsorolásával Jézus kimondatlanul ismerte be, hogy valóban Ő a Messiás.

Amikor a tanítványaitól megkérdezte, kinek tartják Őt, Péter apostol így válaszolt: „Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.” Krisztus, azaz a Messiás. Isten Fia, vagyis a Szentháromság egy Isten második isteni személye. Róla a niceai (325-ben) és a konstantinápolyi (381-ben) zsinatokon kibővített Hiszekegy ezt mondja: „Aki az Atyától született az idő kezdete előtt.” Ez kétségtelenül azt jelenti, hogy a világegyetem megteremtése, vagyis az úgynevezett ősrobbanás előtt. Ugyanebben a Hiszekegyben mondjuk még ezt is: „Született, de nem teremtmény: az Atyával egylényegű, és minden általa lett.” Ebből az következik, hogy a Szentháromság mindhárom személye részt vett a világ teremtésében és további alakításában, noha az Ószövetségben Istent – néhány bizonytalan értelmű bibliai kifejezés dacára – egyetlen személynek tekintették.

Jézus tanítása viszont egyértelműen a Szentháromságról szól. Azt is világosan közli velünk, hogy Isten egy pillanatra sem hagyja magára a teremtett világot. Egy példabeszédben a verebéről szólva mondja: „Atyátok tudta nélkül egy sem esik le a földre. Nektik minden szál hajatokat számon tartják. Ne féljete hát! Sokkal többet értek a verebeknél.” (10,29-30)

Jézus az Atya megbízásából tanúskodik az igazságról. Arról az egyről. Istennel kapcsolatban ugyanis – az ember sokféle elmélete és értelmezése ellenére – csak egyetlen igazság létezik.

A gondolatok rendjének alakítására utalva kijelenti, hogy nem „megszüntetni jöttem a törvényt vagy a prófétákat (...) hanem teljessé tenni.” (5,17)

Ennek nagyon fontos példáját találjuk abban a válaszában, amit az egyik törvénytudónak a főparancsra vonatkozó kérdésére adott:

„Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló hozzá: Szeresd embertársadat, mint saját magadat. Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták.” (22,35-40)

Az idézett két parancs eredetileg Mózes két különböző könyvében található: az első a Második törvénykönyv 6. fejezetének 4-5. verseiben, a második a Leviták könyve 18. fejezetének 18. versében. Méltó helyüket akkor kapják, ha egymás mellé kerülnek és összekapcsolódnak. Ezt az is bizonyítja, hogy ha nem szeretjük Istent, embertársainkat sem tudjuk szeretni igazán.

„Jaj nektek, írástudók és farizeusok, ti képmutatók!” – kiáltotta Jézus a hamis tanítóknak és vezetőknak. – „Jaj nektek, mert felemésztitek az özvegyek és árvák vagyonát. Közben nagyokat imádkoztok, ezért nagyobb ítélet vár rátok. (23,13-14) „...kívülről igazaknak látszotok az emberek szemében, de belül tele vagytok képmutatással és gonoszsággal.” (23,18) A fenyegetés a halál utáni örök büntetésre vonatkozott.

Napjaink liberális írástudói és farizeusai veszedelmesebbek a Jézus korabelieknél. Soha nem volt ilyen méretű, összehangolt anyagi és szellemi emberneműrités a Földön, mint napjainkban. Senki ne várjon csodát világi felszabadító mozgalmaktól. Megváltoztatni a helyzetet valószínűleg csak úgy lehetne, ha a tisztességesek aránya jelentősen növekedne, és közvélemény formáló erővé válna. A sátán tudja, hogy Isten (és a saját!) létének tagadása önnön gonoszságuk érzékelésére teszi képtelenné az embereket.

Jézus Krisztus legfontosabb küldetése az volt, hogy meghalt értünk a keresztfán. Isten emberi volta az áldozat, s ennek elég súlya volt ahhoz, hogy megnyissa számunkra az Ég kapuit. Szabad akaratunk irányította tetteinkkel érdemelhetjük ki, bejutunk-e oda.

Mint tudjuk, Isten Fia föltámadt a harmadik napon. Némelyek már kezdettől igyekeztek hitelt venni a hírek, noha sokan tanúsították, hogy ez így történt.

Jézus, mielőtt az Atyához a mennybe tért, tudatta híveivel: „a nevemért minden nemzet gyűlölni fog titeket. (...) A gonoszság elhatalmasodásával sokakban kihűl a szeretet, de aki mindvégig kitart, az üdvözl.” (24,9; 12-13)

Nem tudható, mikor lesz a világnak vége. Ekkor „a világmindenséget összetartó erők megrendülnek”. Az „Emberfia eljön az ég felhőin, nagy hatalommal és dicsőséggel. Elküldi angyalait hangos harsonszóval, s összegyűjtik a választottakat (...) az ég egyik szélétől a másikig.” (24,29-31)

Jézus megígérte: „én veletek vagyok mindennap, a világ végéig”. (28,20) Minden bajunkban mindenkor számíthatunk tehát a segítségére. Csakhogy ehhez tisztaságra törekvő lélekkel kell Hozzá fordulnunk.

Göteborg, 2012. december

(Megjelent a *Kapu* folyóirat 2013-as februári számában.)